



Ο κ. Νίκος Μουσιόπουλος στο βήμα κατά την ημερίδα της «Μ» με θέμα «Η παιδεία απάντηση στην κρίση».

Του **Νίκου Μουσιόπουλου\***

**Θ**α επιχειρήσω μια κριτική ανάλυση του σύγχρονου ελληνικού πανεπιστημίου στη βάση μιας ανάλυσης SWOT. Ακρογωνιαίος λίθος της ανάλυσης είναι η σαφής μου τοποθέτηση ότι ανάπτυξη είναι αδιανόητη χωρίς αξιόμαχα πανεπιστήμια, και -για να προσδώσω ένα μήνυμα αισιοδοξίας- θεωρώ εφικτή την ανάκτηση του κύρους του ελληνικού πανεπιστημίου, ώστε αυτό να μπορέσει να συμβάλει στην ανάταξη της χώρας. Πρόδηλη προϋπόθεση γι' αυτό είναι όμως τον στόχο αυτόν να τον επιδιώκουμε όλοι, κι όταν λέω «όλοι» εννοώ την ελληνική κοινωνία στο σύνολό της, και να κάνουμε το παν για να αποφύγουμε τα λάθη. Οι (δυστυχώς όχι λίγες) αδυναμίες. Πρώτα πρώτα ορισμένες φορές νιώθω σαν να έχουμε στην Ελλάδα κολλήσει στον Μάιο του 1968: άλλες χώρες αξιοποίησαν τις εμπειρίες από εκείνη την περίοδο προς όφελος των πανεπιστημίων τους και προχώρησαν. Στην Ελλάδα είναι λες και ο χρόνος να σταμάτησε στο 1968. Για να γίνω σαφέστερος, είναι φυσιολογικό και θετικό να αριστερίζει μια ακαδημαϊκή κοινότητα, σε αναζήτηση προοδευτικών και ριζοσπαστικών νέων δρόμων για το αύριο. Αυτό όμως στη χώρα μας εκφυλίστηκε σε ένα ψευδελπίγραφο αριστερισμό που, κατά την άποψή μου, ισοδυναμεί με βαθιά συντήρηση. Πρόκειται για παράγοντες, για δυνάμεις μέσα στο πανεπιστήμιο, οι οποίες -με πρόφαση την προοδευτικότητα- δαιμονοποιούν συλλήβδην τις σημαντικές αλλαγές που συντελούνται στα ΑΕΙ σε όλο τον υπόλοιπο κόσμο, διότι δίδουν οι αλλαγές αυτές συνεπάγονται εμπόρευματοποίηση της γνώσης και πολλά άλλα δεινά. Έτσι λοιπόν οι δυνάμεις αυτές αντιτίθενται σε κάθε αλλαγή. Δεν τους πειράζει η κομματικοποίηση στο πανεπιστήμιο ούτε ενοχλούνται από τον λαϊκισμό που συχνά χαρακτηρίζει τις διοικήσεις των ιδρυμάτων. Και φυσικά, υπεραμύνονται του περιβάλλοντος «ασύλου», ακόμα και αν αυτό σημαίνει ανοχή στη δραστηριότητα εξωπανεπιστημιακών που λυμαινούνται το πανεπιστήμιο.

Η αξιοκρατία που είναι αυτονόητη σε άλλες χώρες, δυστυχώς δεν είναι ο κανόνας στο ελληνικό πανεπιστήμιο. Και

# Μια SWOT ανάλυση για το ελληνικό πανεπιστήμιο και ο ρόλος του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος

αυτός είναι ο λόγος για την κόντρα περί αξιολόγησης επί μεγάλο χρονικό διάστημα -μόλις στις μέρες μας ολοκληρώνεται η προσπάθεια, και με νωπές τις εικόνες προπηλακισμού συναδέλφων στη Φιλοσοφική σχολή ΑΠΘ από αντιτιθέμενους. Η κόντρα αυτή είναι μια απελπισμένη προσπάθεια σοβαρής μερίδας μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας να προασπίσουν τα κεκτημένα, προσπάθεια που πηγάζει από την ισοπέδωση και τη δημοσιοϋπαλληλική νοοτροπία που επικράτησε τα τελευταία τριάντα χρόνια στο ελληνικό πανεπιστήμιο. Και είναι κατανοητό ότι η λογική αυτή έχει διήθηση και στους φοιτητικούς συλλόγους, στην κατεύθυνση της ήσσονος προσπάθειας.

Το υπουργείο Παιδείας δεν μπορεί παρά να χαρακτηριστεί ως τουλάχιστον άτολμο: Εκτός του πληθωρισμού τμημάτων ανά την επικράτεια, για την οποία έγινε ήδη λόγος, το υπουργείο φέρει την ευθύνη ενός απαράδεκτου συστήματος εισαγωγής φοιτητών στα ΑΕΙ, που αγνοεί τόσο τις πραγματικές ανάγκες σε πτυχιούχους της χώρας όσο και τις πραγματικές προτιμήσεις και δεξιότητες των υποψηφίων.

Τα περισσότερα από τα αδύνατα σημεία που προαναφέρθηκαν θα μπορούσαν να απαλειφθούν αν εφαρμοζόταν χωρίς πωσχυρίσματα ο Νόμος 4009 που ψηφίστηκε το 2011 από μια πρωτόγνωρη για το ελληνικό κοινοβούλιο πλειοψηφία, αποτελώντας τη βάση για την από καιρό αναγκαία μεταρρύθμιση του ελληνικού πανεπιστημίου.

Τα δυνατά σημεία, για τα οποία μπορούμε να είμαστε υπερήφανοι. Πρόκειται για το εξαιρετο ανθρώπινο δυναμικό και τις αξιόμαχες ερευνητικές ομάδες, χάρη στις οποίες καταλαμβάνουμε υψηλές θέσεις σε διάφορα rankings. Ως παράδειγμα βλέπετε στη διαφάνεια αυτή τα αποτελέσματα των ελληνικών ερευνητικών ομάδων στο πρόγραμμα ανάπτυξης του περιφερειακού ερευνητικού δυναμικού REGPOT, που παρακολουθώ τα τελευταία 6 χρόνια ως εθνικός εκπρόσωπος: Κυριολεκτικά κάθε χρόνο πρωτεύουμε, φέρνοντας μεγάλα κονδύλια στα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα της χώρας. Υπάρχουν πράγματι γύρω στις 100 «ντισίδες αριστείας» στην Ελλάδα, που είναι διεθνώς καταξιωμένες, έχουν σημαντική χρηματοδότηση από ερευνητικές δραστηριότητες και συνεργάζονται αρμονικά με τον παραγωγικό ιστό, τόσο στη χώρα μας όσο και στο εξω-

τερικό. Είμαι βέβαιος ότι οι ερευνητικές αυτές ομάδες θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη μαγιά για ένα στιβαρό ελληνικό πανεπιστήμιο στο μέλλον.

Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει όμως να αποτραπούν διάφορες απειλές, στις οποίες μόνο επιγραμματικά μπορώ να αναφερθώ στη σημερινή μου ομιλία. Πρώτα απ' όλα, η αναστροφή της μεταρρύθμισης που συνεπαγόταν ο Νόμος 4009, ως αποτέλεσμα της στάσης των αντιπάλων της ιδιαίτερα απέναντι στα νεότευκτα συμβούλια, με το υπουργείο στον άχαρο ρόλο του ισορροπιστή. Στη συνέχεια, μεγάλες αστοχίες στην αναδιτύπωση του χάρτη των ΑΕΙ, με σαφή την επικράτηση ασχέτων με την εκπαιδευτική πολιτική κριτηρίων σε ό,τι αφορά τις τελικές επιλογές. Κατόπιν, σπασμοδικές παρεμβάσεις οικονομικού ή/και δομικού χαρακτήρα με συνυπεύθυνους, σε ό,τι αφορά την αναποτελεσματικότητα των διαδικασιών, τόσο το υπουργείο όσο και τις διοικήσεις των ιδρυμάτων. Παρά τη σοβαρότητα όλων αυτών των απειλών, το παιχνίδι δεν έχει ακόμα χαθεί και πολλά θα εξαρτηθούν από την έκβαση των εκλογικών διαδικασιών τους προσεχείς μήνες.

Επειδή είμαι από φύση αισιόδοξος, θεωρώ ότι μεσοπρόθεσμα υπάρχουν ευκαιρίες, υπάρχει προοπτική αναδιοργάνωσης των ΑΕΙ στη χώρα μας στη βάση τεσσάρων κυρίων αξόνων, της εξωστρέφειας, της σύνδεσης με τον παραγωγικό ιστό, του διεθνούς προσανατολισμού και της προσέλκυσης εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης. Η αισιοδοξία μου αυτή πηγάζει κυρίως από την επιτυχία του σχετικού επιχειρήματος στο Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος τα τελευταία χρόνια. Χωρίς να παραγνωρίζω τη διαφορετικότητα του ιδρύματος αυτού από άλλα δημόσια ελληνικά πανεπιστήμια (καθότι το Διεθνές έχει μόνο μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών), θεωρώ ότι σ' αυτό το πανεπιστήμιο επιτεύχθηκε η ανάπτυξη στην κατεύθυνση των τεσσάρων αξόνων που προανέφερα σε τρόπο συγκρίσιμο με τις εμπειρίες στην Κεντρική και Δυτική Ευρώπη, αλλά και στη Βόρεια Αμερική.

## ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η χώρα μας πιστεύω ότι χρειάζεται ένα εντελώς νέο μοντέλο παιδείας. Πρώτα και κύρια μια ριζική μεταρρύθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, με κύριο συστατικό της το θεσμό της μαθητείας.

Δεύτερον, πρέπει επιτέλους να εκλογικευτεί ο αριθμός των εισακτέων, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της χώρας σε πτυχιούχους, αλλά και συνεκτιμώντας τις δεξιότητες και την κλίση των υποψηφίων. Πρέπει επίσης να ολοκληρωθεί η αναδιοργάνωση των τεχνολογικών ιδρυμάτων, ένα πραγματικά σημαντικό ζήτημα με το οποίο δεν είχα επαρκή χρόνο να ασχοληθώ στη σημερινή μου ομιλία. Και τέλος, είναι επιβεβλημένο να ανασυντεθεί ο χάρτης των ελληνικών πανεπιστημίων και να επιδιωχθεί η οργανική σύνδεσή τους με τα ερευνητικά κέντρα. Και, σε κάθε περίπτωση, θεμέλιο του νέου μοντέλου παιδείας θα πρέπει να είναι το τρίπτυχο αξιοκρατία, ποιότητα και αριστεία.

\* Ο Νίκος Μουσιόπουλος είναι αντιπρόεδρος του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος και καθηγητής του ΑΠΘ

## Από το 2005 Το Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος

Το Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος ([www.ihu.edu.gr](http://www.ihu.edu.gr)) ιδρύθηκε το 2005 (Νόμος 3391) και αποτελεί το πρώτο δημόσιο ελληνικό πανεπιστήμιο που προσφέρει προγράμματα σπουδών αποκλειστικά στην αγγλική γλώσσα. Αποστολή του είναι να παρέχει ανώτατη εκπαίδευση σε Έλληνες, αλλοδαπούς αλλά και ομογενείς που ενδιαφέρονται να σπουδάσουν στην Ελλάδα. Ανώτερος στόχος είναι η προώθηση της χώρας ως διεθνούς εκπαιδευτικού προορισμού και η διεθνοποίηση της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης. Όπως ήδη ειπώθηκε, κύρια χαρακτηριστικά του Διεθνούς Πανεπιστημίου είναι η ακαδημαϊκή αριστεία, ο διεθνής προσανατολισμός και η σύνδεση με την αγορά εργασίας για την προετοιμασία των επόμενων γενεών επιστημόνων και στελεχών με υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης. Αυτό επιτυγχάνεται με την υποστήριξη διακεκριμένων ακαδημαϊκών από τα ελληνικά ΑΕΙ και την αξιοποίηση επιφανών ομογενών και αλλοδαπών πανεπιστημιακών από το εξωτερικό.